କେତେ ଦିଗନ୍ତ

କେତେ ଦିଗନ୍ତ

—ମନୋଜ ଦାସ

କାହାଣୀ କିମ୍ବଦନ୍ତୀର ପ୍ରଭାପଶାଳୀ ରାଜାମାନଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ବାଘ ଓ ମୃଗଶାବକ ଏକା ଜଳାଶୟରେ ଏକ ସମୟରେ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ତୃଷା ନିବାରଣ କରିବାର ବହୁତ ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି । ଆପଣ ଏକଥା ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି କି ? ଗତ ବର୍ଷର ନଭେମ୍ବର ମାସଠାରୁ ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଏକଥା ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି ।

* * *

ହେମନ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଐତିହାସିକ ବାହ୍ମନୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ 'ଗୁଲବର୍ଗା' ସହରର ସୁପ୍ରାଚୀନ ଗମ୍ବୁଜ କେତୋଟି ଦିଗନ୍ତରେ ବିଲୀନ ହୋଇଗଲା । ସେହି ଦିଗକୁ ଅନାଇ ମୁଁ ଚଳମାନ ଟ୍ରେନରେ ବସି ରହିଥିଲି, ଅଚିରେ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ସୋଲାପୁର ନଗରରେ ଉପନୀତ ହେଲି । ତତ୍ପରେ ମୋ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାରରେ ବସି ହୁଏତ ଟିକିଏ ତନ୍ଦ୍ରା-ବିଷ୍ଟହିଁ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲି, ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରି କେତେବେଳେ ମୁଁ ମହୀଶୂର ରାଜ୍ୟର ବିଜାପୁର ଜିଲା ଭିତର ଦେଇ ଛୁଟି ଚାଲିଛି । ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥ ମୋର

ମୋର ବାରମ୍ବାର ମନେ ପଡ଼ୁଥିଲା, ରୁବାୟତ୍-ଇ-ଓମାର ଖୈୟାମର ଏଇ ଲାଇନ କେତୋଟି । ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦେଖ ଥରେ, ଏଇ

ଦୁନିଆର ପାନ୍ଥଶାଳାରେ—
ଦିବା ଓ ରାତ୍ରି ରୂପକ
ଏହାର ଯୁଗଳ ଦ୍ୱାରେ—
ସୁଲତାନ ପରେ ସୁଲତାନ
କେତେ ଗର୍ବ ଭରେ
ପଲକେ ପଲକେ ବିରାଜ
କାହିଁ ସେ ଗଲେଣି ଦୂରେ ।

ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ଖିଲିଜି ସୁଲତାନ ଜଣେ ଦିନେ ଏହାକୁ ଯତ୍ନରେ ଗଢ଼ି ତୋଳିଥିବେ । ତା'ପରେ ଆହୁରି ଖିଲିଜି କୌଣସି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀର ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି ଏହା ଉପରେ ପଡ଼ିଛି । ତା' ପରେ ଭୀମା ନଦୀର ବେଗବାନ ସୋତ ଦିନେ ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ ଭସାଇ ନେଇଯାଇଛି ଅନେକ ସ୍ୱପ୍ନ, ଅନେକ ପରାକ୍ରମର ଲୋହିତ ଅବଶେଷ । ସୁଲତାନଙ୍କ ଅସ୍ଥିରେ ହୁଏତ 'ହାଲସାଙ୍ଗୀ' ଗ୍ରାମର ଉଲଗ୍ନ କଣୋରଟିଏ ଦିନେ ଭୂତଳଶାୟୀ ପ୍ରାଚୀର ଦେହରେ ବିଚିତ୍ର ଛବିଟିଏ

ଏକ ନିଭୃତ ଜନପଦର କାହାଣୀ

'ହାଲସାଙ୍ଗୀ'. ଗ୍ରାମ । ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଥମେ ଏ ନାମଟି ଶୁଣିଥିଲି, ସେତେବେଳେ କାନକୁ କମିତ ବିଦେଶୀ ଶୁଭୁଥିଲା—ହୁଏତ 'ହେଲସିଙ୍କି' ସହ ଧ୍ୱନିଗତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ହେତୁ । କିନ୍ତୁ ଏକାନ୍ତ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ତାହାର ଅର୍ଥ କ୍ରମେ ତା'ର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଜୀବନଯାତ୍ରା ସହ ଘନିଷ୍ଠ ପରିଚୟ ମାଧ୍ୟମରେ ମୋ ଭିତରେ ସ୍ପଷ୍ଟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟତର ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ହାଲସାଙ୍ଗୀ ଉପକଣ୍ଠରେ ଯେତେବେଳେ କାରଟି ଯାଇ ଉପନୀତ ହେଲା, ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟରାତ୍ରୀ । ଅନାଇ ଦେଖିଲି ସମ୍ମୁଖରେ ମୋର ଏକ ବିଶାଳ ଦୁର୍ଗ ତୋରଣର ଭଗ୍ନାବଶେଷ । ପ୍ରଭାତରେ ଆବିଷ୍କାର କଲି, ସମଗ୍ର ଗ୍ରାମଟି ଏକ ବିଧ୍ୱଂସିତ ପ୍ରାଚୀର-ବଳୟ ଭିତରେହିଁ ଅବସ୍ଥିତ । କୋଶ କୋଶବ୍ୟାପୀ ସ୍ଥଳ ଭସ୍ମ ଅଥବା ଧୂସର ପ୍ରାନ୍ତର । ତା[illegible] ଭିତରେ ଏକାନ୍ତ ଏକାକୀ [illegible] ଜନପଦ । ପ୍ରାନ୍ତରର ଏକ [illegible] ଅଂଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ହୋଲ[illegible]ତ୍ର ଏକ ଫର୍ଲଂ ଦୂରରୁ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରାମର [illegible] ବାର ହୁଏ ନାହିଁ । ପଥିକ ଆଗରେ ହଠାତ୍ ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଏ—ଯାଦୁ ବିଦ୍ୟାର ମାୟା[illegible] ଭଳି—ଗ୍ରାମ୍ୟ ସୁଶୀତଳ ହେନ୍ତ ପଲ୍ଲୀ । ଇତିହାସର ଏକ ଅନ୍ଧକାର ପ୍ରେତପୁରୀର ପୃଷ୍ଠ-ଭୂମିରେ ନମ୍ର ଅଥଚ ପ୍ରାଣ-ପୁଲକିତ କୁଟୀର ଶ୍ରେଣୀ ।

ପଚାରିଲି—ଅନେକଙ୍କୁ—'କିଏ ଏହି ଦୁର୍ଗର ଅଧିଷ୍ଠାତା ? କେଉଁ ଶତାବ୍ଦୀର କୃତି ଏହା ? ସମସ୍ତଙ୍କର ସପ୍ରତିଭ ଉତ୍ତର—'ପୁରୁଷ ପୁରୁଷ ଧରି ଏହି ବିକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରସ୍ତରଖଣ୍ଡ ଗୋଟାଇ ଆମେ ଘର ସଜାଉଛୁ; କିନ୍ତୁ କିଏ, କେବେ, କେତେ ଦୂରରୁ ଏହାକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏ ଦୁର୍ଗ ତୋଳି-ଥିଲା, କାହିଁକି ବା ଏହାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କଲା, ସେ କଥା ଜାଣିନାହୁଁ । ମୋର ସନ୍ଧାନ କିନ୍ତୁ ବଜାୟ ରଖିଲି ଓ ଅଚିରେ ଜାଣିଲି ଗ୍ରାମର ଉପାନ୍ତରେ ପ୍ରବହମାନା "ଭୀମା" ନଦୀର ଉପକଣ୍ଠରେ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଚକଚକ [illegible] ଶୁଭ୍ର ବାଲୁକା ପଥରରେ ନଗରର ପିଲାମାନେ ଖେଳୁଥିଲେ । ସମ୍ପ୍ରତି କେତେକ ବିଶେଷଜ୍ଞ ତାହାକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି [illegible]ଶାଗାରରେ ସନାକ୍ତ କରି-ଛନ୍ତି—ନୈସର୍ଗିକ କାରଣରୁ ଉଦ୍ଭୂତ ଅବସ୍ଥାପ୍ରାପ୍ତ ସେହି ଶୁଭ୍ର ଶିଳା-ଖଣ୍ଡମାନ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ—ପ୍ରସ୍ତରୀଭୂତ ମାନବ କଙ୍କାଳ !

ଆଙ୍କିଥିବ । ସୁଲତାନ ଯାଇଛନ୍ତି; ଯିଏ ରହିଛି, ତା'ର ନାମ 'ହାଲ-ସାଙ୍ଗୀ'—ଅର୍ଥାତ୍ ହଳର ସାଙ୍ଗୀ ବା ସାଥୀ । ତା'ର ମୃତ୍ୟୁ ନାହିଁ ।

'ହାଲସାଙ୍ଗୀ' ହେଉଛି କନ୍ନଡ଼ ଭାଷାର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ରହସ୍ୟବାଦୀ କବି ମଧୁରଚେନ୍ନାଙ୍କର ଜନ୍ମସ୍ଥାନ । ପର-ଲୋକଗତ କବିଙ୍କ ପୁତ୍ରମାନଙ୍କର ଅତିଥି ଭାବରେ ମୁଁ ରହିଥିଲି । ଏକ ମେଘାପ୍ଲୁତ ଗୋଧୂଳିରେ ଅଗ୍ରନକେ ମୋ କୋଠରୀ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ବିଶାଳ ମହୀରୁହ ଉପରେ ଯାହା ଦେଖିଲି, ସେଥିରେ କବି ମଧୁରଚେନ୍ନାଙ୍କର ଏକ ଜନପ୍ରିୟ କବିତାର ପ୍ରେରଣା ମୋ ଭିତରେ ପୁନଃମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ-ଉଠିଲା । କବି ମୟୂର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲେଖିଥିଲେ—

ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ପାଇଁ
ଫେରି ଚାହିଁ—
ଉତ୍ତର ଦିଅ ହେ ବିଚିତ୍ର ବିହଙ୍ଗ !
ତୁମର ଅଜସ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ଧନ୍ୟ
ନୟନର ସନ୍ଧାନରେ
ନିଶ୍ଚୟ ଧରା ଦେଇଥିବେ
ମୋର ପ୍ରିୟତମ !
ମୋର ଜୀବନ ଓ ତାଙ୍କର ବିଚ୍ଛେଦ:
ଏ ଦୁଇର ଏକତ୍ର ସ୍ଥିତି ଅସମ୍ଭବ ।
ତୁମେ କି ମୋତେ ଦେବନାହିଁ
ତାଙ୍କର ସନ୍ଧାନ ?

[ଚତୁର୍ଥ ପୃଷ୍ଠା ଦେଖନ୍ତୁ]

ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ବିନିମୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତୀୟ ଟଙ୍କାର ମୂଲ୍ୟ-ହ୍ରାସ ଯୋଗୁଁ ବିଶେଷ କରି ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ସଙ୍କଟ ଉପୁଜିବାର ଆଶଙ୍କା କରାଯାଉଥିଲା, ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଧିକମାତ୍ରାରେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଶିଳ୍ପରେ ଲିପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁଭୂତ ହେଉଛି ।

ନିକଟରେ ବମ୍ବେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଷ୍ଟୁଡ଼ିଓରେ କାମ କରୁଥିବା ଶ୍ରମିକ-ମାନଙ୍କର ଏକ ସଂଗଠନ ତରଫରୁ ସରକାରଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ମାରକପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ସେଥିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ନିର୍ମାଣ ଉପଯୋଗୀ ମୌଳିକ ଉପାଦାନ, ଯେପରି କଞ୍ଚା ଫିଲମ୍, ଏବଂ ଷ୍ଟୁଡ଼ିଓ ପାଇଁ ଦରକାରୀ ବିଭିନ୍ନ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଆମଦାନୀ ପାଇଁ ସରକାର କୋହଳ ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରନ୍ତୁ । ତା' ନହେଲେ ଅତି ଶୀଘ୍ର ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଶିଳ୍ପର ବହୁ ଗରିବ ଶ୍ରମିକ ବେକାର ହୋଇଯିବେ । ସେଥିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଅତି କମରେ ଜନ-ମାସ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁସବୁ ଚିତ୍ରର ନିର୍ମାଣ